

УДК 373.5.091.2

Н. Венцель,
директор Наукового ліцею
Державного університету «Житомирська політехніка»

Профільна освіта як складова Нової української школи

Серед суспільно значущих напрямків, які визначальним чином впливають на соціальний та економічний розвиток держави, ускладнений наслідками пандемії COVID-19, та в умовах війни, яку розпочала російська федерація проти України, одним із найважливіших залишається освіта. Звісно, потреба модернізації освітньої галузі та її адаптації до сучасних суспільно-політичних та економічних відносин в Україні існувала до війни, а в післявоєнний час вона стане невідкладною.

Сучасні світові тренди, які характеризуються глобалізацією, прискореним розвитком технологій, трансформаціями у світогляді людини, впровадженням результатів четвертої промислової революції, ще в мирний час потребували належного реагування та пристосування людини до нових умов. Така потреба не втрачає актуальності в період воєнного стану та набуде нового значення в післявоєнний час. Водночас потреба належного реагування на зміни світових трендів існує в освіті, особливо вона актуальна для спеціалізованої освіти в Україні.

Відповідно до розпорядження голови Житомирської обласної державної адміністрації від 26.07.2019 року № 273, з метою забезпечення в Житомирській області здобуття спеціалізованої освіти наукового спрямування та залучення учнівської молоді до наукової та науково-технічної діяльності було видано ліцензію на провадження освітньої діяльності за рівнем профільної середньої освіти Державному університету «Житомирська політехніка», внаслідок чого 07 червня 2021 року утворено Науковий ліцей Житомирської політехніки. Науковий ліцей Житомирської політехніки зареєстрований в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України 22 липня 2021 року.

Згідно з освітньою програмою, затвердженою педагогічною радою Наукового ліцею, навчання відбувається за двома напрямками: техніко-технологічним та суспільно-гуманітарним профілями. На навчання до Наукового ліцею Житомирської політехніки за результатами конкурсного відбору зараховано 118 учнів, які навчаються в 4 групах. З них 16 дітей вступили на навчання до Наукового ліцею із закладів загальної середньої освіти 7 територіальних громад Житомирської області (Новогуйвинської, Коростенської, Тетерівської, Станишівської, Черняхівської, Баранівської та Романівської).

Водночас Науковий ліцей Житомирської політехніки – це не лише заклад профільної освіти. Науковий ліцей як заклад загальної середньої освіти одночасно з освітою наукового спрямування забезпечує здобуття базової середньої освіти або повної загальної середньої освіти. Науковий ліцей користується правами та виконує обов'язки закладу загальної середньої освіти відповідного ступеня, а також набуває додаткових прав і обов'язків, передбачених законодавством [1].

Науковий ліцей Житомирської політехніки має у своєму складі методичні комісії відповідно до профілів навчання: техніко-технологічну та суспільно-гуманітарну, а також методичну комісію кураторів груп.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 439 «Про затвердження Положення про науковий ліцей» у Науковому ліцеї Житомирської політехніки забезпечено залучення до керівництва участю учнів у науковій, навчально-дослідницькій, пошуковій діяльності педагогічних та науково-педагогічних працівників, які мають досвід підготовки учнів до участі у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів, III етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук, міжнародних олімпіад, а також здійснення освітнього процесу обсягом у 2 відсотки навчального навантаження учнів особами, які мають науковий ступінь, вчені звання та почесні звання «заслужений» [1].

Науковий ліцей користується матеріально-технічною базою Державного університету «Житомирська політехніка» для провадження наукової, навчально-дослідницької, пошукової діяльності, користується ресурсами лабораторій, музею, бібліотеки. На початку навчального 2021–2022 року укладено договори про співпрацю, метою яких є проведення наукових проєктів та впровадження їх результатів в освітній процес Наукового ліцею Житомирської політехніки та закладів загальної середньої освіти Андрушівської, Олевської та Ружинської територіальних громад.

Робота проєктних груп під керівництвом педагогічних працівників Наукового ліцею здійснюється відповідно до Положення про проєктні групи учнів Наукового ліцею Житомирської політехніки, затвердженого наказом від 10.09.21 № 25 [2]. Здійснюючи наукові проєкти, учні закладу спільно зі своїми однолітками проводять дослідження впливу фізичних явищ на лісові насадження окремих територій, використання корисних копалин Житомирщини. Досліджують життєвий та творчий шлях Оноре де Бальзака, а також життєвий

шлях учасників АТО та їхніх родин. Головними дослідниками цих проєктів є саме учні, а наші вчителі виконують при цьому функції консультантів та координаторів.

Наукові проєкти учнів схожі до наукових робіт та досліджень, які проводяться у закладах вищої освіти, оскільки спрямовані на пошук вирішення проблеми, результат якого заздалегідь невідомий. Учні почали працювати до російсько-української війни, оформлювати свої ідеї, провели низку виступів на Тижнях науки, готують нові матеріали та проводять нові дослідження.

На базі Відокремленого підрозділу «Науковий лицей» Державного університету «Житомирська політехніка» діє наукове товариство «Політехніка», статут якого затверджено наказом департаменту освіти Житомирської міської ради від 13.10.21 № 271 [3]. Вже за перший рік існування Наукового лицю його учні, члени наукового товариства, разом зі своїми науковими керівниками взяли активну участь у роботі II-го етапу МАН. Відповідно до протоколів Житомирського територіального відділення МАН України, за загальними балами лицейсти здобули призові місця у наукових відділеннях «Екологія та аграрні науки», «Хімія та біологія», «Математика», «Історія», «Літературознавство, фольклористика та мистецтвознавство».

Мета нашого Наукового лицю – не вчити два роки тільки за освітньою програмою, а шляхом дослідницької складової освітнього процесу і батьків, і дітей підвести до обдуманого вибору подальшої траєкторії розвитку шляхом вступу до закладу вищої освіти. Таке обдумування вибору для учнів ми запровадили ще під час вступу. У Науковому лиці Житомирської політехніки вступ відбувався за результатами іспитів – тестів відповідно до профілів навчання, які обрали учні.

Звісно, в умовах воєнного стану та післявоєнного часу нами буде змінено умови вступу до 10 класів, щоб створити рівні умови для всіх учнів 9 класів, які мають бажання вступити до Наукового лицю Житомирської політехніки.

На сьогодні, в умовах воєнних дій, коли дистанційне навчання проходить під звуки повітряних тривог та вибухів, формування навичок для самостійного здобуття нових знань і їх імплементації для практичного застосування набуває нового значення та актуальності. Рік тому експерти Всесвітнього економічного форуму у горизонті 2025 року основними тенденціями, які характеризуватимуть попит на робочу силу, вбачали падіння значущості ручної роботи та фізичних якостей, а також поступове зменшення попиту на навички, пов'язані з управлінням фінансовими та іншими ресурсами. Натомість, на думку експертів, набуватимуть цінності: аналітичне мислення та новаторство (інноваційність); активне навчання та навчальні стратегії; креативність, оригінальність й ініціативність; технологія дизайну та програмування; критичне мислення та аналіз; комплексне вирішення проблем; лідерство й соціальний вплив; емоційний інтелект; логічне мислення та здатність до формування й сприйняття нових ідей; системний аналіз та оцінка. Перелічені аспекти лежать тільки в площині освіти як перманентного навчально-пізнавального та практично орієнтованого процесу [4]. Отже, одним із головних завдань освітньої реформи,

яка відбуватиметься в післявоєнний час в Україні, буде створення системи профільної освіти.

Список використаних джерел та літератури

1. Про затвердження Положення про науковий ліцей : постанова Кабінету Міністрів України № 438. URL: <https://cutt.ly/EFoG9NX> (дата звернення 05.04.2022)
2. Положення про проєктні групи учнів Наукового ліцею Житомирської політехніки : Наказ Відокремленого підрозділу «Науковий ліцей» Державного університету «Житомирська політехніка» № 25. 10.09.2021.
3. Про затвердження Статуту Відокремленого підрозділу «Науковий ліцей» Державного університету «Житомирська політехніка» : Наказ департаменту освіти Житомирської міської ради № 271. 13.10.2021.
4. Венцель Н. Нелінійність розвитку світ-системи в умовах суспільної транзитивності : дисертація. 2021. 215 с. URL: <https://cutt.ly/EFoJX48> (дата звернення 05.04.2022).